

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/1998 vp

**Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 44 ja 47 §:n
muuttamisesta**

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä joulukuuta 1997 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 230/1997 vp laiksi alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Pentti Wavela, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylikomisario Kimmo Markkula, sisäasiainministeriö
- tietohallintopäällikkö Lennart Wahlfors, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
- ylitarkastaja Marita Höök, tietosuojavaltuutetun toimisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi alkoholilakiin säännökset laissa tarkoitettujen lupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa varten tarvittavasta alkoholielinkeinorekisteristä.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksella ja lääninhalli-

tuksella sekä niiden asianomaisilla virkamiehillä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada alkoholin lupahallintoa ja siihen liittyvää valvontaa varten tarpeellisia tietoja muilta viranomaisilta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valtioneuvosto teki 1 päivänä helmikuuta 1996 periaatepäätöksen hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi. Ohjelman päämääränä on muun muassa eri viranomaisten välisen yhteistyön lisääminen ja erityislainsäädännön aikaansaaminen talousrikostorjunnan kehittämiseksi ja harmaan talouden laajenemisen ehkäisemiseksi.

Ehdotetun lain tavoitteena on ohjelman päämäärien toteuttaminen alkoholielinkeinojen kohdalla. Valiokunta pitää talousrikollisuuden ja harmaan talouden laajentumisen ehkäisemiseen tähtäviä toimia tärkeinä ja alkoholielinkeinojen tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi perustettavaksi ehdotettua rekisteriä tarpeellisenä. Valiokunta korostaa, että viranomaisten välisen yhteistyön tulee olla mahdollisimman joustavaa ja tarvittaessa omatoimistakin ilman ylimääräistä byrokratiaa ja että tietojen rekisteröinti ei saa aiheuttaa elinkeinonharjoittajille tarpeetonta haittaa esimerkiksi tietojen säilyttämisajan vuoksi.

Laki alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta

44 §. Hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa esitetään pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti niin, että alkoholi- ja tuotevalvontatietojärjestelmän osana tuotevalvontakeskus ja lääninhallitukset veloitetaan pitämään alkoholielinkeinorekisteriä lupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten. Rekisteröitävistä tiedoista esitetään säädettäväksi uudessa 4 momentissa. Lisäksi esitetään pykälään lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädetään muun muassa alkoholielinkeinorekisterissä olevien tietojen säilyttämisajasta. Tällaiseksi ajaksi hallituksen esityksessä ehdotetaan 10 vuotta viimeisen tiedon merkitsemisestä laissa tarkoitettuun rekisteriin.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarpeellisenä täsmentää lakiehdotuksen 44 §:ää vastuullisen rekisterinpitäjän määrittelyllä sekä täydentämällä rekisteröitävien tietojen luetteloa poliisitutkintaa koskevalla maininnalla, jotta lailla katetaan myös liiketoimintakieltoa koskeviin tutkintoihin liittyvät tiedot. Liiketoimintakieltoon liittyviin tutkintoihin sovelletaan poliisitutkintaa koskevia säännöksiä.

Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin täsmentämistä siten, että tuotevalvontakeskus mainitaan vastuullisena rekisterinpitäjänä. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 4 momentin 3 kohdan täydentämistä siten, että rekisteröitävinä tietoina mainitaan myös poliisitutkintaa koskevat tiedot.

Rekisteröitävien tietojen säilyttämisajan osal-

ta valiokunta pitää lain tarkoituksen kannalta riittävänä, että alkoholielinkeinorekisterin tiedot säilytetään viisi vuotta viimeisen tiedon merkitsemisestä ehdotetun 10 vuoden sijaan. Esimerkiksi laissa liiketoimintakielion muuttamisesta, jota eduskunta käsitteli vuoden 1997 lopussa, säädetään, että liiketoimintakieltoa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua kielion päättymisestä. Valiokunta ehdottaa pykälän 5 momentin muuttamista tietojen säilyttämisen osalta.

47 §. Hallituksen esityksessä pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan kysymykseen tulevien viranomaisten on salassapitosäännösten estämättä annettava pyydettyä tuotevalvontakeskukselle ja lääninhallitukselle sekä näiden virastojen asianomaisille virkamiehille heidän tarvitsemiaan tietoja alkoholilainsäädännön noudattamisen valvomiseksi tai haettaessa alkoholilainsäädännön edellyttämiä lupia. Salassapitovelvollisuudesta ehdotetaan säädettäväksi 3 momentissa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että laki turvaa joustavan yhteistyön viranomaisten kesken. Tämän vuoksi valiokunta pitää tarpeellisenä, että pykälän 2 momenttia tarkistetaan siten, että se mahdollistaa myös oma-aloitteisen tarvittavien tietojen toimittamisen viranomaisten välillä eikä vain tietojen antamisen niitä erityisesti pyydettyä. Edelleen valiokunta pitää riittävänä, että laissa mainitaan ainoastaan tuotevalvontakeskus ja lääninhallitus tahoina, joille tiedot on annettava, ilman viittausta yksittäisiin virkamiehiin. Valiokunnan käsityksen mukaan valvontaviranomaisten yksittäisten virkamiesten asema on ratkaistavissa virastojen sisäisillä, työn organisointiin liittyvillä toimilla.

Valiokunta ehdottaa pykälän 5 momentin muuttamista siten, että siitä poistetaan sana ”pyydettyä” ja että viittaus valvontaviranomaisten asianomaisiin virkamiehiin poistetaan.

Päätösehdotus

Edellä esitettyyn viitaten sosiaali- ja terveystuomiovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki

alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 44 ja 47 §:n otsikko, ja lisätään 44 §:ään uusi 3—5 momentti sekä 47 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

44 §

Tarkastus-, tiedonsaanti- ja rekisterinpito-oikeus

— — — — —
Tuotevalvontakeskus ja lääninhallitukset pitävät tässä laissa tarkoitettujen lupa-asoiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten alkoholielinkeinorekisteriä elinkeinonharjoittajista, joille on myönnetty tässä laissa tarkoitettu lupa tai jotka ovat hakeneet tällaista lupaa. *Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii tuotevalvontakeskus.*

Rekisteröitäviä tietoja ovat:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) *poliisitutkintaa*, esitutkintaa, syyteharkintaa ja syytettä sekä rikostuomiota ja rikosasian tuomioistuinkäsittelyä koskevat tiedot elinkeinonharjoittajista ja 2 kohdassa mainituista henkilöistä;

(4—9 kohta kuten HE)

Edellä 3 momentissa tarkoitettun valvonnan kohdetta koskevien tietojen tarkastusoikeudesta ja virheen oikaisusta on voimassa, mitä henkilö-

rekisterilaissa säädetään. Elinkeinonharjoittajaa ja muita 4 momentin 2 kohdassa mainittuja henkilöitä koskevat tiedot säilytetään alkoholielinkeinorekisterissä niin, että ne poistetaan viiden vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä.

47 §

Virka-apu ja tiedonsaantioikeus muilta viranomaisilta

— — — — —
Poliisi-, rikosrekisteri-, syyttäjä-, tull-, ulosotto-, vero-, väestörekisteri- ja muiden viranomaisten on salassapitosäännösten estämättä (*poist.*) annettava tuotevalvontakeskukselle ja lääninhallitukselle (*poist.*) valvontaviranomaisten tarvitsemia tietoja tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi taikka haettaessa tässä laissa tarkoitettua lupaa.

(3 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Virpa Puisto /sd
jäs. Anne Huotari /vas
Liisa Hyssälä /kesk
Timo Ihamäki /kok
Kari Kantalainen /kok (osittain)
Paula Kokkonen /kok
Mikko Kuoppa /va-r
Eero Lämsä /kesk

Hannes Manninen /kesk
Pirkko Peltomo /sd
Margareta Pietikäinen /r
Maija Rask /sd
Juha Rehula /kesk
Osmo Soininvaara /vihr
Marjatta Vehkaoja /sd.

